

Anne Babaların Gözetimsel Davranış Profili Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması

Validation of the Turkish Parent Supervision Attributes Profile Questionnaire

Caner Özdemir¹, Ahmet Ergin², Serpil Uğur Baysal³, Ceren Oğuz⁴, Bilge Betül Yılmaz⁴

¹Ağrı İl Sağlık Müdürlüğü, Ağrı, Türkiye

²Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı ve Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Sosyal Pediatri Bilim Dalı, Denizli, Türkiye

³Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Sosyal Pediatri Bilim Dalı, İzmir, Türkiye

⁴Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Denizli, Türkiye

Bu konuda bilinenler

Kazalar/yaralanmalar hastalık ve ölüm oranının önlenilebilir nedenlerinden biridir. Çocuklar, kaza/yaralanma için risk grubunda yer almaktadırlar. Çocuklarda yaralanmalara neden olan etkenlerin başında yetersiz gözetim gelmekte olup Türkiye'de anne babaların gözetimsel davranışlarını ölçmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir araç bulunmamaktadır.

Çalışmanın katkısı

Bu araştırma, anne babaların gözetimsel davranışlarını ölçmeye yönelik geliştirilmiş bir ölçeğin Türkçe uyarlamasının yapıldığı ilk çalışmadır. Anne babaların gözetimsel davranışları ile ilgili var olan durumun belirlenebilmesi için yapılacak yeni araştırmalara ışık tutacaktır. Gözetimsel davranış durumunun belirlenmesiyle gerekli müdahalelerin planlanmasına katkı sağlanacaktır.

Öz

Amaç: Çocukluk çağındaki ölümlerin en sık nedeni dışsal yaralanmalardır. Çocuk yaralanmalarının çoğu onları gözetleyen birinin bakımı sırasında meydana gelmektedir. Türkiye'de anne babaların gözetimsel davranışlarını ölçmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir araç bulunmamaktadır. Bu çalışmanın amacı, Anne Babaların Gözetimsel Davranış Profili Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanmasıdır.

Gereç ve Yöntemler: Araştırma metodolojik tiptedir. Veriler, ailenin demografik ve sosyoekonomik özellikleri ile ilgili 11 soru ve Anne Babaların Gözetimsel Davranış Profili Ölçeği'nden oluşan anket formu ile toplanmıştır. Morrongiello ve House tarafından geliştirilmiş olan Ölçek, 5'li likert türünde olup 29 maddeden oluşmaktadır. Kesme noktası bulunmayan ölçekten alınan yüksek puanlar gözetimsel davranışın yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin dil uyarlaması ve kapsam geçerliliği uzmanlarca tamamlanmıştır. Yapı geçerliliği için doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Güvenilirlik ise iç tutarlılık katsayıları ile sınanmıştır.

Bulgular: Araştırmaya 560 anne ya da baba katılmıştır. Katılımcıların %81,9'u annedir. Annelerin yaş ortalaması 33,8±4,6 yıl, babaların yaş ortalaması 37,2±5,1 yıldır. Annelerin %56,8'i, babaların ise %53,9'u üniversite-

Abstract

Aim: The most common cause of death in childhood is unintentional injury. Most childhood injuries occur when children are under the supervision of caregivers. There is no valid and reliable instrument for measuring the parents' supervision attributes in Turkey. The aim of this study was to adapt the Parent Supervision Attributes Profile Questionnaire to Turkish.

Material and Methods: This research was methodological. The data were collected through a questionnaire that consisted of 11 questions about the demographic and socioeconomic characteristics of the family and the Turkish Parent Supervision Attributes Profile Questionnaire. The Questionnaire, developed by Morrongiello and House, is a 5-point Likert-type scale and consists of 29 items. High scores obtained from the scale, which has no cut-off, indicate a high supervisory behavior. The language adaptation and content validity of the scale were completed by experts. Confirmatory factor analysis was used for construct validity. Reliability was tested by internal consistency coefficients.

Results: Five hundred sixty people participated in the study, 81.9% of whom were mothers. The mean age of the mothers was 33.8±4.6 years

Devamı ⇒

Cite this article as: Özdemir C, Ergin A, Uğur Baysal S, Oğuz C, Yılmaz BB. Validation of the Turkish Parent Supervision Attributes Profile Questionnaire. Turk Pediatri Ars 2020; 55(3): 277-83.

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Caner Özdemir E-posta/E-mail: canerozdemir88@hotmail.com

Geliş Tarihi/Received: 06.08.2019 **Kabul Tarihi/Accepted:** 26.11.2019

©Telif Hakkı 2020 Türk Pediatri Kurumu Derneği - Makale metnine www.turkpediatriarsivi.com web adresinden ulaşılabilir.

©Copyright 2020 by Turkish Pediatric Association - Available online at www.turkpediatriarsivi.com

DOI: 10.14744/TurkPediatriArs.2019.80148

OPEN ACCESS This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

te mezonudur. Doğrulayıcı faktör analizine göre uyum indeksi değerleri Standardize Edilmiş Artık Ortalamaların Karekökü=0,097; İyilik Uyum İndeksi=0,80; Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü=0,089; Karşılaştırmalı Uyum İndeksi=0,88; Normlaştırılmamış Uyum İndeksi=0,87 olarak saptanmıştır. Uyum indeksleri orta düzeyde olup dört faktörlü yapıyı doğrulamaktadır. Güvenilirlik için hesaplanan iç tutarlılık katsayılarının tüm ölçek için 0,75 olduğu ve alt ölçekler için 0,57 ile 0,79 arasında değişim gösterdiği bulunmuştur.

Çıkarımlar: Anne Babaların Gözetimsel Davranış Profili Ölçeği geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracıdır. Gözetimsel davranışlar ile ilgili mevcut durumun belirlenebilmesi için yeni araştırmalara gereksinim vardır.

Anahtar sözcükler: Anne, baba, davranış, geçerlilik, gözetim, güvenilirlik

and the mean age of the fathers was 37.2±5.1 years. The percentage of university graduates was 56.8% among mothers and 53.9% among fathers. According to the confirmatory factor analysis, the fit index values were as follows: Standardized Root Mean Square Residual =0.097, Goodness of Fit Index =0.80, Root Mean Square Error of Approximation =0.089, Comparative Fit Index =0.88, Non-Normed Fit Index =0.87. The fit index values were moderate and confirmed 4-factor structure. It was found that the internal consistency coefficient calculated for reliability was 0.75 for the whole scale and ranged between 0.57 and 0.79 for the subscales.

Conclusion: The Turkish Parent Supervision Attributes Profile Questionnaire is a valid and reliable measurement tool. Further research is needed to determine the current situation regarding supervisory behaviors.

Keywords: Behavior, parent, reliability, supervision, validity

Giriş

Kaza/yaralanma, birey, etken ve çevre üçgeninde var olan enerjinin biçim değiştirmesiyle oluşan, bireyin isteği dışında ani ortaya çıkan, organizmada mekanik ve biyokimyasal hasara yol açan, insanın, diğer canlıların kaybına, özürülü yaşamına ve mal kaybına yol açabilen bir sağlık sorunudur. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), kazayı 'insan iradesi dışında ani ortaya çıkan bedensel, ruhsal hasara yol açan beklenmeyen bir olay' olarak tanımlar (1-3).

Hastalıklardan ölümler azalırken önlenemez hastalık ve ölüm oranının en önemli nedenlerinden birini oluşturan kazalar/yaralanmalar ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ne olursa olsun önemli bir halk sağlığı sorunu olarak yerini korumaktadır. Çocuklar, kaza/yaralanma için risk grubunda yer almaktadırlar. Çocuk Yaralanmalarının Önlenmesi Dünya Raporu'na (DSÖ-2008) göre dünyada her yıl; 18 yaş ve altı 875 000'den fazla çocuk ve genç yaralanmalar sonucunda ölmekte, 15 yaş ve altında ortaya çıkan sakatlıkların %13'üne yaralanmalar yol açmaktadır (3). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2018 yılı istatistiklerine göre; 1-17 yaş grubundaki ölümlerin en sık nedenleri dışsal yaralanmalar ve zehirlenmelerdir (4).

Küçük çocukları etkileyen yaralanmaların çoğu onları denetleyen/gözetleyen bireyin bakımı sırasında ortaya çıkmaktadır. Çocuklarda yaralanmalara neden olan etkenlerin başında yetersiz gözetim gelmektedir (5). Okul öncesi dönem çocuklarını etkileyen kaza/yaralanma risklerinin başlıca belirleyicisi çocuk bakımından sorumlu bireylerin, özellikle annelerin kazalardan korunma konusundaki bilgisidir. Türkiye'de yapılan çalışmalarda ailelerin kazalardan korunma bilgisi ve risk algısı yetersiz ve çocukların kaza geçirme riski yüksek bulunmuştur (6-15). Yaralanmalar çocukların sağlığı ve güvenliği için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır (16). Anne ve babaların gözetimsel davranışlarını değerlendirmek amacıyla Kanadalı araştırmacılar Morrongiello ve House (5) tarafından Anne Babaların Gözetimsel Davranış Profili Ölçeği (ABGDPÖ) geliştirilmiştir. Türkiye'de ise anne ve babaların gözetim-

sel davranışlarını ölçmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir araç bulunmamaktadır.

Belirli bir kültürde ve dilde geliştirilen bir ölçeğin diğer kültür ve dillerde uygulanabilmesi için yapılan sistematik hazırlık çalışmaları ölçek uyarlaması olarak tanımlanmaktadır (17). Bu araştırmanın amacı, Anne Babaların Gözetimsel Davranış Profili Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanmasıdır.

Gereç ve Yöntemler

Metodolojik tipteki araştırmanın evrenini Denizli il merkezinde 2018-2019 döneminde anaokuluna devam eden 2-5 yaş grubu çocukların anne ya da babaları oluşturdu. Ölçek uyarlama çalışmalarında örneklem büyüklüğünün belirlenmesi için çeşitli öneriler bulundu. Comrey ve Lee (18), 50'nin çok zayıf, 100'ün zayıf, 200'ün orta, 300'ün iyi, 500'ün çok iyi olduğunu vurgulamıştır. Kline (19) örneklem büyüklüğünün madde sayısının 10 katı, Bryman ve Cramer (20) ise 5 ya da 10 katı olmasının uygun olduğunu bildirmiştir. Araştırmamızda Denizli il merkezinde yer alan 27 anaokulundan üçü basit rastgele örnekleme yöntemi ile belirlenmiş olup çocuğu bu üç okuldan herhangi birine devam eden tüm anne-babalar araştırma evrenini oluşturdu. Toplamda araştırmamıza katılmayı kabul eden 560 anne/baba ile çalışma tamamlandı. Veri toplama işlemi için kullanılan anket formu ailenin demografik ve sosyoekonomik özellikleri ile ilgili 11 soru ve 29 maddelik Anne Babanın Gözetimsel Davranış Profili Ölçeği'ni (ABGDPÖ) içermektedir. Anne Babanın Gözetimsel Davranış Profili Ölçeği (The Parent Supervision Attributes Profile Questionnaire) Morrongiello ve House (5) tarafından geliştirilmiş olan, 29 maddeden oluşan, 5'li likert türünde (1-Hiçbir zaman, 2-Pek az, 3-Zamanın yarısında, 4-Çoğunlukla, 5-Her zaman), sürekli bir ölçeklidir. Ölçeğin bir kesme noktası bulunmamaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar gözetimsel davranışın yüksek olduğunu göstermektedir. Anne Babaların Gözetimsel Davranış Profili Ölçeği, koruyuculuk (9 madde), gözetim gereksinimleri (9 madde), risk toleransı (8 madde) ve çocuklarının sağlığını kaderin kontrol ettiği inancı (3 madde) olmak üzere dört alt ölçekten oluşmaktadır. Özgün öl-

çeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,70'dir. Veriler Kasım-Aralık 2018 döneminde toplanmıştır. Anket formları öğretmenler tarafından çocuklara dağıtılarak velilerine ulaştırmaları istenmiş, formların belirlenen süre sonunda öğretmenlere geri teslim edilmesi katılımcı onamı olarak kabul edildi. Araştırma için Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi girişimsel olmayan klinik araştırmalar etik kurul izni (30.10.2018 tarih ve 20 sayılı) ve Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli kurumsal izinler alındı. Bu araştırma Helsinki Bildirgesi'ne uygun yapıldı. Ölçeği geliştiren araştırmacılar ile yazılı (e-posta ile) iletişim kurularak ölçeğin Türkçeye uyarlanması ile ilgili gerekli izin alındı. Ölçek iyi derecede İngilizce bilen, konu ile ilgili sağlık alanında çalışan iki uzman kişi tarafından, birbirinden bağımsız olarak Türkçeye çevrildi. Bu iki ayrı çeviri, araştırmacılar tarafından ortaklaştırıldı. Ortaklaştırılan metin Türkçe ve İngilizceyi iyi bilen iki uzman tarafından özgün dili olan İngilizceye geri çevrilmiş ve bu çeviri, ölçeğin özgün formu ile karşılaştırıldı. Bu aşamada, özgün ölçek ifadelerine göre herhangi bir anlam değişikliği olmadığı belirlenmiş ve değişikliğe gereksinim duyulmadı. Kapsam geçerliliği için, farklı kurumlarda çalışan ve alanlarında uzman beş kişi belirlenerek görüşlerine başvuruldu. Türkçe formda yer alan soruların içerik olarak uygunluğuna ilişkin uzman görüşleri, hazırlanan bir uzman değerlendirme formu kullanılarak toplandı. Uzman değerlendirme formunda, araştırmayı tanıtan ve uzmandan beklentileri açıklayan kısa bir bilgilendirme yazısı, ölçeğin yapısıyla ilgili kuramsal özet bilgiler ve her bir maddenin içerik açısından buldukları faktörlere uygunluğuna ilişkin değerlendirmelerin yapılacağı bir değerlendirme kısmı bulunmaktadır. Uzman görüşlerinin sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilmesi için kapsam geçerlilik indeksi kullanıldı. Kapsam geçerlilik indeksi (KGİ), herhangi bir maddeye ilişkin "Oldukça uygun" ve "Çok uygun" görüşünü belirten uzman sayısının (NG), maddeye ilişkin görüş belirten toplam uzman sayısına (N) bölünmesi ile elde edilir (KGİ=NG/N). Uzmanlardan, maddelerin ölçekte yer aldıkları faktör için uygunluğuna ilişkin cevapları Likert tipi 4'lü derecelendirme ölçeği (1=Uygun değil, 2=Biraz uygun, 3=Oldukça uygun, 4=Çok uygun) üzerinde belirtmeleri istenmiştir. Beş uzmanın değerlendirme yaptığı ABGDP Ölçeği kapsam geçerlilik indeksi için kabul edilebilir en düşük değer 0,99' dur (21).

Uzmanların önerileri doğrultusunda gerekli değişiklikler yapılarak ölçeğe son şekli verildi.

İstatistiksel Çözümleme

İstatistiksel analiz için SPSS ve LISREL programları kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler sayı, yüzde, ortalama, standart sapmalar ile verildi. Yapı geçerliliği için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) kullanıldı. Uyum indeksleri ola-

rak χ^2 p değeri, χ^2 /sd, RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation), SRMR(Standardized Root Mean Square Residual), GFI (Goodness of Fit Index), CFI=Comparative Fit Index) ve NNFI(Non-Normed Fit Index) raporlanmıştı. Güvenilirlik ise Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları, madde analizleri ve test-tekrar test yöntemi ile sınanmıştı. İstatistiksel anlamlılık düzeyi (p)<0,05 olarak kabul edildi.

Bulgular

Anne ya da babası araştırmaya katılan çocukların yaş ortalaması 4,42±0,60 olup %51,5'i kızdır. Katılımcıların %81,7'si annedir. Annelerin yaş ortalaması 33,84±4,61 ve babaların yaş ortalaması 37,18±5,10'dur. Annelerin %56,8'i, babaların ise %53,9'u üniversite mezunudur. Ailelerin %84,8'inin en uzun süre ile yaşadığı yerleşim birimi il merkezi olup, 63,4'ü gelirinin giderine eşit olduğunu bildirmiştir. Ailelerin %49,5'i iki çocuğa sahiptir. Çocukların %59,7'si ailenin ilk çocuğudur. Ailelerin bazı demografik ve sosyoekonomik özellikleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Anne Babaların Gözetimsel Davranış Profili Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanmasına ilişkin bulgular

Geçerliliğe ilişkin bulgular

Kapsam (içerik) geçerliliğine ilişkin bulgular

Anne Babaların Gözetimsel Davranış Profili Ölçeği'nde yer alan 29 maddenin her birinin Davis tekniğine göre KGİ değeri 1,00 olarak saptanmıştır. Bu değer 0,99 değerinden yüksek olduğu için uzmanlar arasında uyum olduğu belirlenmiş ve maddelerde değişiklik yapılmamasına karar verilmiştir.

Yapı geçerliliğine ilişkin bulgular

Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları

Özgün ölçekte belirtilen dört faktörlü modele göre DFA yapılmış ve uyum istatistikleri incelenmiştir. Analiz sonucunda ki kare değeri ($\chi^2=2003,49$, sd=371, p=0,000) istatistiksel olarak anlamlı, χ^2 /sd oranı 5,40 ve diğer uyum indeksi değerleri SRMR=0,097, GFI=0,80, RMSEA=0,089, CFI=0,88, NNFI=0,87 olarak saptanmıştır.

Birinci düzey doğrulayıcı faktör analizinin ardından özgün ölçeğin ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda ki kare değeri ($\chi^2=2004,82$, sd=373, p=0,000) istatistiksel olarak anlamlı, χ^2 /sd oranı 5,37 ve diğer uyum indeksi değerleri SRMR=0,097, GFI=0,80, RMSEA=0,088, CFI=0,88, NNFI=0,87 olarak saptanmıştır.

Özgün ölçeğin 1'inci ve 2'nci düzey doğrulayıcı faktör analizlerinden elde edilen uyum indeksi değerleri ve uyum indeksi için kabul edilen sınır değerleri Tablo 2'de özetlenmiştir. Ölçeğin uyum indeksi değerlerinin orta ya da mükemmel düzeyde olduğu saptanmıştır.

Tablo 1. Çocukların ve anne babaların demografik ve sosyoekonomik özellikleri

Değişkenler	n	%
Çocuğun yaşı (Ort.±SS)	4,42±0,60	
Çocuğun cinsiyeti		
Kız	286	51,5
Erkek	269	48,5
Çocuk ile yakınlık		
Annesi	456	81,7
Babası	101	18,1
Anne yaşı (Ort.±SS)	33,84±4,60	
Baba yaşı (Ort.±SS)	37,18±5,10	
Anne öğrenim durumu		
İlkokul ve altı	39	7,2
Ortaokul	38	6,8
Lise	163	29,2
Üniversite/yüksek lisans/doktora	317	56,8
Baba öğrenim durumu		
İlkokul ve altı	44	7,9
Ortaokul	46	8,3
Lise	166	29,9
Üniversite/yüksek lisans/doktora	299	53,9
Çocuk sayısı		
1	188	33,7
2	276	49,5
3	74	13,3
4 ve üzeri	20	3,6
Kaçıncı çocuk		
İlk	334	59,7
İkinci ve sonrası	225	40,3
En uzun süre ile yaşanan yerleşim birimi		
İl merkezi	470	84,8
İlçe merkezi	42	7,6
Kasaba	20	3,6
Köy	22	4,0
Algılanan gelir durumu		
Geliri giderinden az	85	15,7
Geliri giderine eşit	343	63,4
Geliri giderinden fazla	113	20,9

SS: Standart sapma

Güvenilirliğe ilişkin bulgular

Özgün ölçeğin alt ölçeklerine göre maddelerin düzeltilmiş madde-toplam korelasyon katsayıları 0,60 ile 0,74 arasında değişmektedir. Alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları 0,57 ile 0,84 arasında değişmekte olup; tüm ölçeğin iç tutarlılık

katsayısı 0,75'tir. Anne Babaların Gözetimsel Davranış Profili Ölçeği'nin iç tutarlılık katsayıları Tablo 3'te verilmiştir.

Anne Babaların Gözetimsel Davranış Profili Ölçeği'nin test-tekrar test uygulaması 35 katılımcı ile yapılmıştır. İki hafta arayla elde edilen ABGDP Ölçeği puan ortalamaları (sırasıyla 3,73±0,36 ve 3,69±0,37) arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmamıştır ($p=0,362$). Ayrıca, birinci ve ikinci ölçümlerde elde edilen ölçek puanları arasında pozitif yönde güçlü ilişki bulunmuştur ($r=0,72$, $p<0,001$).

Tartışma

Anne Babaların Gözetimsel Davranış Profili Ölçeği Türkçe formunun, anne ve babaların gözetimsel davranışlarını ölçmede geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu saptanmıştır.

Beş faktörlü modelin birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre uyum indeksi değerleri orta düzeydedir.

Özgün ölçekteki beş faktörlü modelin birinci düzey DFA'sında χ^2/sd değeri 5,40 olarak bulunmuştur. Bu oranın üçün altında olması mükemmel, beşin altında olması iyi uyuma işaret etmektedir (22, 23). Model orta düzeyde uyum göstermiştir. Tıp yazınına göre kullanılması önerilen diğer uyum indeksleri CFI ve RMSEA olup; GFI gibi örneklem büyüklüğüne duyarlı olan indeksler çok fazla tercih edilmemektedir (24). Modelin diğer uyum indeksi değerleri RMSEA=0,089, SRMR=0,097, GFI=0,80, CFI=0,88 ve NNFI=0,87'dir. RMSEA ve SRMR, 0 ile 1 arasında değer almakla birlikte 0,05'e eşit ya da küçük olan değerler mükemmel uyumu gösterirken (22, 25–27) 0,10'un altındaki değerler orta düzeyde uyum olarak kabul edilmektedir (28–32). Beş faktörlü model, RMSEA (0,089) ve SRMR (0,097) değerlerine göre orta düzeyde uyum göstermektedir.

Mutlak uyum indekslerinden GFI'nın 0,95 ve üzeri olması mükemmel uyumu (22, 33), 0,90–0,95 arası olması iyi uyumu göstermektedir. Ayrıca GFI değerinin 0,80'in üzerinde olmasının da kabul edilebilir olduğu belirtilmektedir (34). Beş faktörlü model için bulunan GFI değeri (0,80) orta düzeyde uyumu göstermektedir.

Artmalı uyum indeksleri olan; CFI ve NNFI değerlerinin 0,95'in üstünde olması mükemmel uyumu, 0,90–0,95 arasında olması ise iyi uyumu göstermektedir (22, 26, 28, 30, 35, 36). Beş faktörlü model için hesaplanan CFI (0,88) ve NNFI (0,87) değerleri orta düzeydedir.

Beş faktörlü modelin ikinci düzey DFA sonuçları $\chi^2/sd=5,37$, RMSEA=0,088, SRMR=0,097, GFI=0,80, CFI=0,88 ve NNFI=0,87 olup uyum indeksleri orta düzeydedir. İkinci düzey faktör analizi sonuçlarının yeterliliği, kulla-

Tablo 2. Anne ve Babaların Gözetimsel Davranış Profili Ölçeği'nin uyum indeksi değerleri ve uyum indekslerinin sınır değerleri

Uyum indeksi*	1. düzey DFA	2. düzey DFA	İyi uyum değerleri	Mükemmel uyum değerleri	Sonuç
χ^2 p-değeri	<0.001	<0.001	-	<0.05	Mükemmel uyum
χ^2/SS	5.40	5.37	≤ 5.00	≤ 3.00	Orta düzeyde uyum
RMSEA	0.089	0.088	≤ 0.08	≤ 0.05	Orta düzeyde uyum
SRMR	0.097	0.097	≤ 0.08	≤ 0.05	Orta düzeyde uyum
GFI	0.80	0.80	≥ 0.90	≥ 0.95	Orta düzeyde uyum
CFI	0.88	0.88	≥ 0.90	≥ 0.95	Orta düzeyde uyum
NNFI	0.87	0.87	≥ 0.90	≥ 0.95	Orta düzeyde uyum

*RMSEA: Root mean square error of approximation; SRMR: Standardized root mean square residual; GFI: Goodness of Fit Index; CFI: Comparative Fit Index; NNFI: Non-Normed Fit Index

Tablo 3. Anne ve Babaların Gözetimsel Davranış Profili Ölçeği ile alt ölçeklerinin iç tutarlılık katsayıları

Alt ölçek	İç tutarlılık katsayısı
Koruyuculuk	0.79
Gözetim gereksinimleri	0.71
Risk toleransı	0.76
ÇSKKEİ ^a	0.57
Genel	0.75

a: çocuklarının sağlığını kaderin kontrol ettiği inancı

nılan ölçüm aracından elde edilen faktör puanlarına ek olarak toplam bir puanın çıkarılmasına ilişkin kanıt olarak görülmektedir (23).

Güvenilirlik kapsamında hesaplanan iç tutarlılık katsayıları alt ölçekler için sırasıyla: Koruyuculuk=0,79, Gözetim gereksinimleri=0,71, Risk toleransı=0,84, Çocukların Sağlığını Kaderin Kontrol Ettiği İnancı=0,57 olup tüm ölçek için iç tutarlılık 0,75 olarak saptanmıştır. Özgün ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0,70'dir. Alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları ise sırasıyla: Koruyuculuk=0,78, Gözetim gereksinimleri=0,77, Risk toleransı=0,79, Çocukların Sağlığını Kaderin Kontrol Ettiği İnancı=0,78 şeklindedir (5). Türkçe ölçeğin ve risk toleransı alt ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı özgün ölçeğe göre yüksek, çocukların sağlığını kaderin kontrol ettiği inancı ve gözetim gereksinimleri alt ölçeklerinin iç tutarlılık katsayıları ölçeğe göre düşük bulunmuştur. Koruyuculuk alt ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı ise özgün ölçeğe benzer saptanmıştır.

Test-tekrar test güvenilirliği için 35 katılımcıdan iki hafta arayla elde edilen gözetimsel davranış profili puanı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmaması ve alınan puanlar arasında pozitif yönde güçlü ilişki bulunması, ölçeğin zamana bağlı değişkenlik göstermediğine işaret etmektedir.

Bu araştırma, anne babaların gözetimsel davranışlarını ölçmeye yönelik geliştirilmiş bir ölçeğin Türkçe uyarlanmasının yapıldığı ilk araştırmadır. Araştırma için başka bir toplumda geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış bir ölçek kullanılmıştır. Ölçeğin dil uyarlanmasının uygun biçimde tamamlanmasını izleyerek psikometrik özellikleri birden fazla yöntem ile sınanmıştır. Araştırmanın kısıtlılığı kent merkezinde planlanmış olması nedeniyle örnekleminin kırdı yaşayan anne ve babaları içermemesidir. "Çocuklarının sağlığını kaderin kontrol ettiği inancı" alt ölçeği güvenilirliğinin kabul edilebilir alt sınıra yakın olması ikinci bir sınırlılık olarak kabul edilebilir. Tüm ölçeğin geçerlilik analizlerinin olumlu olması dolayısı ile uyarlamada "Çocuklarının sağlığını kaderin kontrol ettiği inancı" alt ölçeğinin korunması kararı verilmiş olup, bizim çalışmamızı takip edecek araştırmaların bu bilgi ışığında yorumlanması uygun olur.

Anne Babaların Gözetimsel Davranış Profili Ölçeği'nin anne ve babaların gözetimsel davranışlarını ölçmede geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu gösterilmiştir. Ölçeğin farklı örneklemlerde tekrar sınanması genellebilirliğini sağlayacaktır. Gözetimsel davranışlar ile ilgili var olan durumun belirlenebilmesi için yeni araştırmalara gereksinim vardır.

Etik Kurul Onayı: Araştırma protokolü Pamukkale Üniversitesi Etik Kurulu tarafından onaylandı (tarih: 30.10.2018 tarih, karar no: 20).

Hasta Onamı: Yazılı aydınlatılmış onam alındı.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir - A.E., S.U.B.; Tasarım - A.E., S.U.B., C.Ö.; Denetleme - A.E., S.U.B.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi - C.Ö., C.O., B.B.Y.; Analiz ve/veya Yorum - C.Ö., A.E., S.U.B., C.O., B.B.Y.; Literatür Taraması - C.Ö., C.O.B., B.Y.; Yazıyı Yazan - C.Ö.; Eleştirel İnceleme - A.E., S.U.B.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Mali Destek: Yazarlar bu çalışma için mali destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Ethics Committee Approval: The study protocol was approved by the Ethics Committee of Pamukkale University (date: 30.10.2018, decision number: 20).

Informed Consent: Written informed consent was obtained.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept - A.E., S.U.B.; Design - A.E., S.U.B., C.Ö.; Supervision - A.E., S.U.B.; Data Collection and/or Processing - C.Ö., C.O., B.B.Y.; Analysis and/or Interpretation - C.Ö., A.E., S.U.B., C.O., B.B.Y.; Literature Review - C.Ö., C.O., B.B.Y.; Writing - C.Ö.; Critical Review - A.E., S.U.B.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Uğur Baysal S. Risk factors and prevention. Sosyal Pediatri. Yurdakök K, Yalçın S, editörler. Kısım 2. Yurdakök Pediatri. Yurdakök M, editör. Cilt 1. 1. Baskı. Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri; 2017. p.395-407.
- Uğur Baysal S, İnce OT. Fizik çevrenin düzenlenmesi: kazalardan korunma. Bölüm 15. İçerisinde: İlk beş yaşta çocuk sağlığı izlemi. Gökçay G, Beyazova U, editörler. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri, 2017:183-90.
- Peden M, Oyegbite K, Ozanne-Smith J, et al. World report on child injury prevention. Geneva: WHO- UNICEF, 2008. Available from: https://www.who.int/violence_injury_prevention/child/injury/world_report/en/. Accessed May 28, 2019.
- TÜİK Haber Bülteni. İstatistiklerle çocuk, 2018. Available from: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30708>, Accessed July 5, 2019.
- Morrongiello BA, House K. Measuring parent attributes and supervision behaviors relevant to child injury risk: examining the usefulness of questionnaire measures. Inj Prev 2004; 10: 114-8.
- Şahin S. Yalova'da 0-6 Yaş Grubu Çocuklarda Kaza Risklerinin Framingham Güvenlik Araştırması ile Belirlenmesi. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Çocuk Sağlığı Enstitüsü, İstanbul, 1994.
- Maral I. Ankara Gölbaşı bölgesinde yaşayanların kaza durumlarının incelenmesi. Uzmanlık tezi. T.C. Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara, 1996.
- Tezcan S, Aslan D, Yardım N, ve ark. Ankara ili Altındağ merkez 1 No'lu sağlık ocağı bölgesinde kaza sıklığının saptanması ve kazaların bazı faktörlerle ilişkisinin belirlenmesi. Ege Tıp Dergisi 2001; 40: 165-73.
- Çelik D. İstanbul Tıp Fakültesi Travma ve Acil Cerrahi Birimi'ne yaralanma nedeniyle başvuran çocuklarda ve ailelerinde epidemiyolojik ve davranışsal belirleyiciler. Tıpta Uzmanlık Tezi. İstanbul Üniversitesi Çocuk Sağlığı Enstitüsü, İstanbul, 2002.
- Çelik İnanç D, Uğur Baysal S, Coşgun L, Taviloğlu K, Ünüvar E. Çocukluk çağı yaralanmalarında hazırlayıcı nedenler. Turk Pediatri Ars 2008; 43: 84-8.
- Çelik İnanç D, Uğur Baysal S, Çetin Z, Coşgun L, Taviloğlu K, Ünüvar E. Çocukluk çağında yaralanma kontrolü: Ailenin rolü ve güvenlik danışmanlığı. Turk Pediatri Ars 2008; 43: 127-34.
- Atak N, Karaoğlu L, Korkmaz Y, Usubütün S. A household survey: unintentional injury frequency and related factors among children under five years in Malatya. Turk J Pediatr 2010; 52: 285-93.
- Öz ŞS. 0-5 Yaş Grubu Çocukların Sağlık İzlemlerinde Ev İçinde ve Ev Dışında Kaza Risklerinin Belirlenmesi. Uzmanlık Tezi. İstanbul Üniversitesi Çocuk Sağlığı Enstitüsü, İstanbul, 2010.
- İnce T, Yalçın SS, Yurdakök K. The frequency of serious accidents in childhood and risk factors. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi 2014; 57: 173-82.
- Öz Ş, Uğur Baysal S, Gökçay G. Determination of Injury Risks in 0 to 5 Years of Age Group Children By a Safety Checklist. Türkiye Klinikleri J Pediatr 2017; 26: 50-9.
- Morrongiello BA, Corbett M. The Parent Supervision Attributes Profile Questionnaire: a measure of supervision relevant to children's risk of unintentional injury. Inj Prev 2006; 12: 19-23.
- Öner N. Türkiye'de kullanılan psikolojik testlerden örnekler: bir başvuru kaynağı. 12. Baskı. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 2012. p. 21-3.
- Comrey AL, Lee HB. A first course in factor analysis. Hillsdale: NJ Lawrence Erlbaum Associates; 1992.
- Kline P. An easy guide to factor analysis. London, UK: Routledge Press; 1994.
- Bryman A, Cramer D. Quantitative data analysis with SPSS release 10 for Windows. London, UK: Routledge Press; 2001.
- Lawche CH. A quantitative approach to content validity. Personnel Psychology 1975; 28: 563-75.
- Sümer N. Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. Türk Psikoloji Yazıları 2000; 3: 49-74.
- Kline RB. Principles and practice of structural equation modeling. 2nd Edition. New York, USA: The Guilford Press; 2005.
- Hult GTM, Ketchen DJ, Cui AS, et al. An assessment of the use of structural equation modeling in international business research. In: Ketchen Jr DJ, Bergh DD, editors.

- Research methodology in strategy and management. Amsterdam: Emerald Group Publishing; 2006.p.385–415.
25. Jöreskog KG, Sörbom D. LISREL-VI user's guide. 3rd Ed. Mooresville, IN: Scientific Software; 1984.
  26. Schumacher RE, Lomax RG. A beginner's guide to structural equation modeling. New Jersey: Erlbaum; 1996.
  27. Brown TA. Confirmatory Factor Analysis for Applied Research. New York: Guilford; 2006.
  28. Tabachnik BG, Fidell LS. Using multivariate statistics. New York: Harper & Row; 1989.
  29. Cole DA. Utility of confirmatory factor analysis in test validation research. J Consult Clin Psychol 1987; 55: 584–94.
  30. Kelloway KE. Using Lisrel for structural equation modeling: A researcher's guide. London: Sage; 1989.
  31. Anderson JC, Gerbing DW. The effect of sampling error on convergence, improper solutions and goodness-of-fit indices for maximum likelihood confirmatory factor analysis. Psychometrika 1984; 49: 155–73.
  32. Marsh HW, Balla JR, McDonald RP. Goodness-of-fit indexes in confirmatory factor analysis: the effect of sample size. Psychol Bull 1988; 103: 391.
  33. Hooper D, Coughlan J, Mullen M. Structural equation modelling: guidelines for determining model fit. EJBRM 2008; 6: 53–60.
  34. Byrne BM. Structural equation modeling with Lisrel, Pre-lis, and Smplis: Basic concepts, applications, and programming. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates; 1998.
  35. Hu L, Bentler PM. Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary J 1999; 6: 1–55.
  36. Thompson B. Exploratory and confirmatory factor analysis: understanding concepts and applications. Washington, DC: American Psychological Association; 2004.p.130.